

Motion till riksdagen

1989/90:Jo2

av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m)

med anledning av skrivelse 1989/90:45 om
ett nytt avgiftssystem inom
livsmedelskontrollen

Sammanfattning

Livsmedelskvalitet är ett begrepp som ofta förekommer i debatten. Det är dock värt att notera att det inte finns någon klar och entydig definition av detta begrepp. Definitionen varierar från person till person. Vilken kvalitet konsumenten tillmåter en viss vara beror således på konsumentens personliga önskemål. Produktionsmetoder, smak, utseende, näringsinnehåll, förpackning och service spelar en betydelsefull roll.

Det är nödvändigt att ställa höga krav på hygien och redlighet, även om den svenska livsmedelsproduktionen generellt håller hög kvalitet. Livsmedelskontrollen fyller en viktig funktion. Kontrollen är inriktad på livsmedelshygien och redlighet. Dessa krav gäller såväl produktion som produkter.

Behovet av kontrollinsatser varierar både vad det gäller frekvens och inriktning. Kontrollinsatserna varierar mellan olika verksamheter, men även inom likartade verksamheter kan behovet av kontrollinsatser variera högst avsevärt.

Livsmedelskontrollen måste anpassas och utformas i enlighet med de specifika behov som varje enskild verksamhet, som är underställd kontroll, uppvisar.

Den offentliga kontrollen av livsmedel bör huvudsakligen bekostas genom avgifter från berörda företag. Avgiftsuttaget bör relateras till genomförd kontrollinsats.

Regeringen förordar ett avgiftssystem där varje livsmedelshanterande företag betalar en fast årlig avgift.

Regeringens förslag innebär att företagens avgifter inte kommer att relateras vare sig till faktiska kontrollbehov eller genomförda kontrollinsatser. Vi motsätter oss denna konstruktion.

Ett generellt och schablonmässigt avgiftsuttag i enlighet med regeringens förslag är att likställa med en skattehöjning.

Regeringen anser att 13 procent av de avgifter som kommunerna tar in skall överföras till livsmedelsverket. Enligt vår mening föreligger inga behov av ökad medelstildelning. Vi anser vidare att avgiftssystemet inte kan förändras förrän tidigast 1 januari 1991.

Bakgrund

Mot. 1989/90

Jo2

I proposition 1988/89:68 om livsmedelskontroll föreslog regeringen bl. a. vissa förändringar när det gäller finansieringen av livsmedelskontrollen. Riksdagen beslutade om den lagändring som regeringen föreslog men ansåg att det förelåg vissa oklarheter beträffande det föreslagna avgiftssystemet. Regeringen fick i uppdrag att i en skrivelse närmare precisera systemets utformning och effekter. Detta ansågs nödvändigt, inte minst med tanke på den kritik som flera remissinstanser riktat mot det föreslagna avgiftssystemet.

För närvarande reglerar den s. k. kontrollkungörelsen hur stora årliga kostnader kommunens miljö- och hälsoskyddsnämnder har rätt att belasta ett livsmedelsföretag med. Kontrollverksamheten har till viss del inriktats på billiga kontroller, eftersom miljö- och hälsoskyddsnämnderna endast har rätt att ta ut avgifter till en viss nivå.

Kontrollkungörelsen möjliggör ett totalt avgiftsuttag om ca 60 miljoner kronor per år. Avgiftsuttaget ligger för närvarande på ca 25 miljoner kronor årligen.

Skrivelsen

Regeringen förordar ett avgiftssystem där varje livsmedelshanterande företag betalar en fast årlig avgift. De livsmedelshanterande företagen skall, enligt regeringen, delas in i fyra huvudgrupper: industriell tillverkning och beredning av livsmedel, parti- och detaljhandel, storhushåll och vattenverk. Grupperna kommer att delas in i olika klasser baserade på företagets omsättning och i vissa fall årsarbetskraften. Den årliga avgiften beror på vilken klass företaget placeras i.

Det totala avgiftsuttaget kommer att öka från dagens ca 25 miljoner till 81 miljoner kronor.

Regeringen anser att 13 procent av de avgifter som kommunerna tar in skall överföras till livsmedelsverket.

Våra ställningstaganden

Livsmedelskontrollen fyller en viktig funktion. Det är viktigt att kontrollsystemet utformas på ett sådant sätt att företag med väl utvecklad egenkontroll och god livsmedelshygien premieras. Den offentliga kontrollen bör huvudsakligen bekostas genom avgifter från de berörda företagen. Företagen bör betala en avgift som står i proportion till de faktiska kontrollkostnaderna.

Många kommuner har i dag problem att rekrytera personal till sina miljö- och hälsoskyddskontor. I vissa fall har detta resulterat i att kommunen inte har kunnat uppnå erforderlig kontrollnivå. Dessa problem beror sällan på bristande ekonomiska resurser; det råder helt enkelt brist på utbildad personal. Ett schablonmässigt avgiftsuttag kommer inte att lösa dessa problem, tvärtom. Det av regeringen förordade avgiftssystemet hotar att permanenta en illa fungerande kontrollapparat. Det schablonmässiga avgiftsuttaget innebär en förstärkning av den kommunala ekonomin som inte nödvändigtvis resulterar i ökade kontrollinsatser.

Vi motsätter oss denna konstruktion. Företag med väl utvecklad egenkontroll och hög livsmedelshygienisk standard kommer att missgynnas på mindre nitiska företags bekostnad.

Företag i kommuner med dåligt utbyggd kontroll kommer att få betala en avgift som inte svarar mot gjorda kontrollinsatser.

Ett prestationsrelaterat avgiftssystem befrämjar effektiviteten i kontrollsystemet och baddar för en bättre fungerande kontroll.

Riksrevisionsverket anser i sitt remissvar att avgiftssystemet bör utformas så att "avgiftsuttaget i högre grad motsvarar gjorda arbetsinsatser". Riksrevisionsverket anser även att det är en brist att avgiftssystemet inte utgör ett styrmedel.

Många remissinstanser pekar på att det föreslagna avgiftssystemet i praktiken innebär en skattehöjning. Riksrevisionsverket framhåller bl. a.: "Satsningar på miljösidan tillsammans med i dagsläget begränsad tillgång på kvalificerad personal, framst livsmedelstekniker, gör att det är osannolikt att en utökad livsmedelskontroll som motsvarar avgiftsuttaget kan genomföras redan under år 1990. Ett ökat avgiftsuttag enligt förslaget – det rör sig nästan om en tredubbling av kontrollresurserna – innebär därför en form av beskattning".

Regeringen förordar en kraftig höjning av avgiftsuttaget. Det finns inga garantier för att höjningen kommer att leda till en bättre eller mer omfattande livsmedelskontroll. De livsmedelshanterande företagen kommer att tvingas höja sina priser för att kompensera avgiftshöjningen. Det föreslagna avgiftssystemet blir därför kostnadsdrivande.

Många remissinstanser riktar kritik mot att de framtida avgiftshöjningarna, enligt förslaget, är schablonmässiga. De påpekar att eventuella avgiftshöjningar måste motsvaras av faktiska kostnadsökningar.

Kommunerna måste också beredas möjlighet att köpa in erforderliga tjänster. Detta gäller i synnerhet kommuner som saknar tillräcklig egen kompetens. De schablonmässiga avgifterna stimulerar inte kommunerna till att ta till vara och utnyttja extern kompetens, eftersom kommunen erhåller avgiften oberoende av eventuella insatser. Det av regeringen förordade avgiftssystemet kan i praktiken innebära att de avgifter som företagen betalar in för livsmedelskontroll används till helt andra kommunala verksamheter.

Regeringens förslag innebär att livsmedelsverkets roll som central tillsynsmyndighet kommer att stärkas. För detta ändamål har riksdagen beslutat tillföra 9 miljoner kronor som skall användas till förbättrad service till kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder, informationsverksamhet och metodutveckling. Regeringen anser att 13 procent av avgiftsmedlen skall överföras till livsmedelsverket. Även i detta sammanhang anser vi att avgifterna måste vara prestationsrelaterade. Den ökade medelstildelningen måste återspeglas i ökade insatser. De ökade insatserna måste i sin tur kopplas till de faktiska behoven.

Vi anser att livsmedelsverkets medelstildelning skall ske i vanlig ordning, dvs. efter äskanden från verkets sida. Det finns inget i förslaget som motiverar en annan ordning.

Vi anser, liksom många remissinstanser, att regeringens förslag är oaccep-

tabelt. Vi kan inte biträda ett förslag som innebär ett schablonmässigt avgiftsuttag.

●Om regeringens förslag om ett schablonmässigt avgiftssystem trots detta vinner gehör i riksdagen är det angeläget att riksdagen tar fasta på den kritik som har riktats mot den föreslagna konstruktionen. Gruppindelningen är bristfällig. Olika företag i samma grupp kan ha vitt skilda kontrollbehov.

Inom gruppen parti- och detaljhandel finns företag som enbart sysslar med distribution av förpackade varor och andra företag som bereder och förpackar livsmedel. Regeringens förslag innebär att dessa företag likställs, trots att kontrollbehovet är betydligt större i de livsmedelsberedande företagen.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den offentliga kontrollen av livsmedel huvudsakligen skall bekostas genom avgifter från berörda företag.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att avgiftsuttaget från varje enskilt företag skall spegla de faktiska kontrollkostnaderna och att detta bör gälla såväl livsmedelsverkets som kommunernas kontrollverksamhet.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en höjning av avgiftsuttaget endast skall kunna göras vid ökade eller fördyrade kontrollinsatser.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att livsmedelsverkets medelstildelning skall ske i vanlig ordning, dvs. efter äskanden från verkets sida.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett nytt avgiftssystem inte bör införas förrän tidigast den 1 januari 1991.

6. att riksdagen, för det fall yrkandena 1, 2 och 3 inte vinner riksdagens bifall, som sin mening ger regeringen till känna att förändringar av det föreslagna avgiftssystemet, bl. a. avseende gruppindelningen, måste genomföras om systemet skall införas.

Stockholm den 16 november 1989

Sven Eric Lorentzon (m)

Jens Eriksson (m)

Ingvar Eriksson (m)

Carl G Nilsson (m)

Ivar Virgin (m)

Mona Saint Cyr (m)

Birgit Henriksson (m)

Hans Dau (m)

Ingrid Hemmingsson (m)

Anders G Högmark (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

Mot. 1989/90

Jo2